

Walki z Prusami i Rosją (IV koalicja antyfrancuska)

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa interaktywna](#)
- [Animacja + sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- <https://veritasdehistoria.wordpress.com/2017/10/14/o-bitwach-pod-jena-i-auerstadt-wywiad-z-patrycjuszem-malickim-historykiem-i-autorem-ksiazek-o-tematyce-napoleonskiej/>
- Cytat za: Artykuł *Bitwa pod Frydlandem*, szkolnictwo.pl.
- Cytat za: Artykuł *Cesarz w szoku*, S. Leśniewski, Polityka, nr 6/2007.
- Cytat za: Artykuł *O bitwach pod Jeną i Auerstädt...* – wywiad z Patrycjuszem Malickim, historykiem i autorem książek o tematyce napoleońskiej, 2017, veritasdehistoria.wordpress.com.

- Źródło: Tadeusz Mosiek, *Historia. Od odkryć geograficznych do I wojny światowej. Ćwiczenia ze źródłami*, Poznań 2004.
- Źródło: *Wybór źródeł. Historia. Czasy nowożytne do 1815 roku*, oprac. W. Łazuga, s. 88.

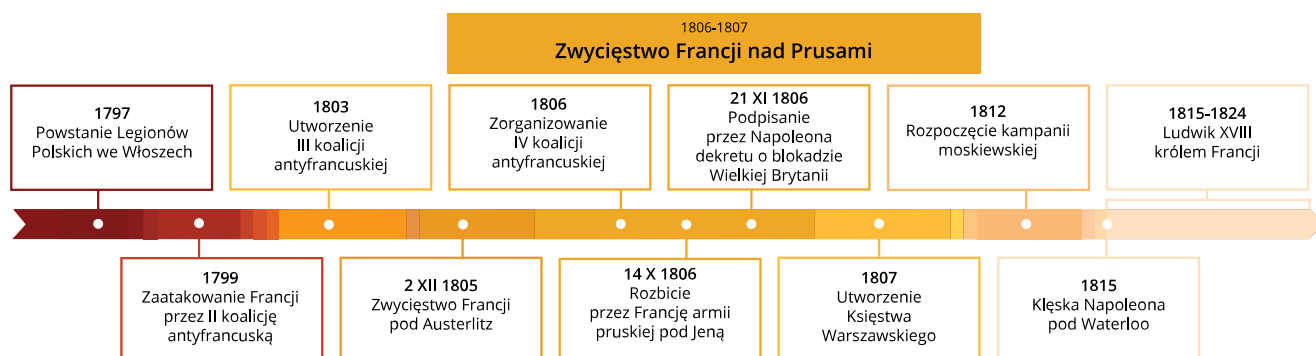

Walki z Prusami i Rosją (IV koalicja antyfrancuska)

Wjazd Napoleona do Berlina, obraz pędzla Charlesa Meyniera, 1810 r. Przeanalizuj treść obrazu i uzasadnij, interpretując elementy graficzne, że miasto, do którego wjeżdża Napoleon I, to Berlin.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Rezultatem wojny Francji z III koalicją, zakończonej wygraną przez Napoleona bitwą pod Austerlitz (2 grudnia 1805 r.), była siedmioletnia dominacja Francuzów na kontynencie. Ale czy zapobiegło to kolejnym wojnom? Koalicjom? Nie. Już w 1806 r. doszło do zorganizowania IV koalicji antyfrancuskiej. W jej skład wchodziły Wielka Brytania, Prusy, Rosja i Saksonia. Dlaczego? Napoleon powołał do życia Związek Reński – ciąg państw niemieckich mających tworzyć strefę buforową pomiędzy Francją a Prusami. Prusy, jako główna siła w Europie Środkowej, poczuły się tymi posunięciami głęboko upokorzone i w roku 1806 przesłały Napoleonowi I ultimatum, co doprowadziło do wojny. Jak zakończyła się wojna z kolejną koalicją?

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Wyjaśnisz okoliczności zawarcia IV koalicji antyfrancuskiej.
- Opiszysz rezultaty wojny Napoleona I z IV koalicją antyfrancuską.
- Scharakteryzujesz udział Polaków w wojnie Napoleona I z IV koalicją antyfrancuską.
- Ocenisz postawę Polaków wobec Napoleona I oraz Napoleona I wobec Polaków i sprawy polskiej.

Okoliczności utworzenia IV koalicji

Fryderyk Wilhelm III (1770 - 1840) król pruski z dynastii Hohenzollernów. Początkowo w czasie wojen napoleońskich starał się zachować neutralność. Dopiero po utworzeniu Związku Reńskiego wypowiedział Napoleonowi wojnę. Przegrał ją i na mocy traktatu tyłżyckiego w 1807 r. zmuszony został do rezygnacji z ziem na zachód od Łaby, zgody na utworzenie Księstwa Warszawskiego z ziem, które trafiły do rąk pruskich w II i III (a także częściowo I) rozbiorze Polski. W 1811 r. w Królewcu z jego rozkazu dokonano zniszczenia insygniów koronacyjnych królów polskich, wykradzionych w 1795 r. ze skarbca na Wawelu. Zostały one przetopione na monety. Wymień inne postanowienia pokoju w Tyłży. Szukając informacji, możesz skorzystać z różnego rodzaju źródeł. Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Pierwsze przymiarki do kolejnych działań wymierzonych przeciwko Napoleonowi I pojawiły się już w listopadzie 1805 r., natomiast apogeum antyfrancuskiej atmosfery zapanowało w Berlinie z początkiem sierpnia roku następnego. Rokowania francusko-angielskie po rozpadzie III koalicji, o których rząd angielski celowo poinformował Berlin, wywołały oburzenie na dworze pruskim, ponieważ dotarła informacja, o tym, że Napoleon I zamierza stworzyć strefę buforową (Związek Reński) oraz oddać Wielkiej Brytanii Hanower, który wcześniej obiecał Prusom. Prusy natomiast przychyliły się do życzenia Napoleona i **zamknęły swoje porty dla floty brytyjskiej**, niezrozumiałe były więc dla nich decyzje Napoleona, pomijające je. **Fryderyk Wilhelm III** pod wpływem tych wydarzeń i żony Luizy 1 października 1806 r. przesłał Napoleonowi I **ultimatum**. Zażądał usunięcia wojsk francuskich z terytorium Niemiec i zgody Napoleona na utworzenie związku północnoniemieckiego pod protektoratem Prus. Termin ultimatum mijał 8 października 1806 r. Król Prus nie zdawał sobie sprawy, że ówczesna armia pruska nie dorównywała już wtedy armii francuskiej zarówno pod względem

strategicznym, jak i taktycznym. Taktyka nie zmieniła się od czasów Fryderyka II, np. armia pruska nie znała **tyraliery**. Ostatecznie IV koalicję antyfrancuską utworzyły Wielka Brytania, Prusy i Imperium Rosyjskie.

Tak o powstaniu Związku Reńskiego opowiada historyk Piotr Kroll:

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1AgHY4rW>

Film opowiadający o walkach Francji z Prusami i Rosją.

Wyjaśnij, dlaczego liberałowie pruscy przywitali Napoleona jak wybawiciela.

Odpowiedź Napoleona I. Kampania pruska

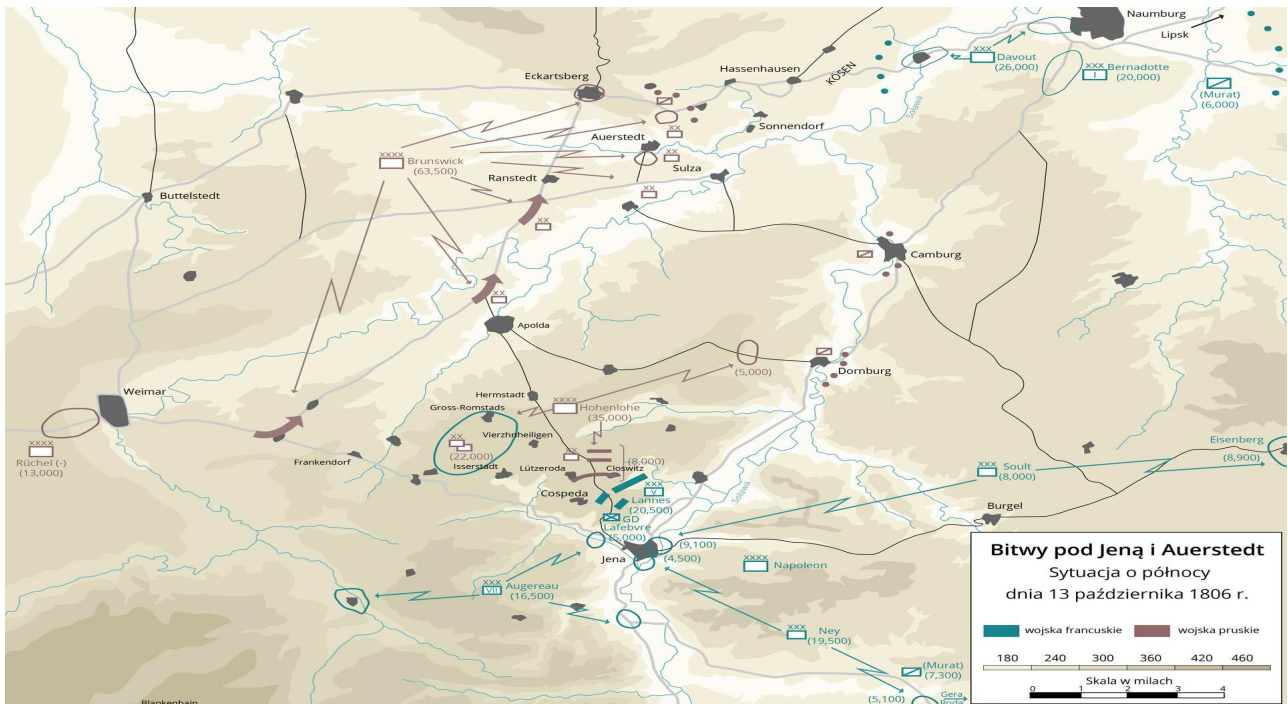
Bitwa pod Jeną obraz pędzla Horace'a Verneta z 1836 r. Pod Jeną 95-tysięczna armia Napoleona miała miażdżącą przewagę nad 38-tysięczną armią księcia Fryderyka. W starciu 25 tysięcy Prusaków poległo, zostało rannych bądź dostało się do francuskiej niewoli. Francuzi zdobyli też 20 pruskich armat i 30 sztandarów.

Wyjaśnij, czego na obrazie dokonuje Napoleon.

Źródło: Galerie des Batailles/Wikimedia Commons, domena publiczna.

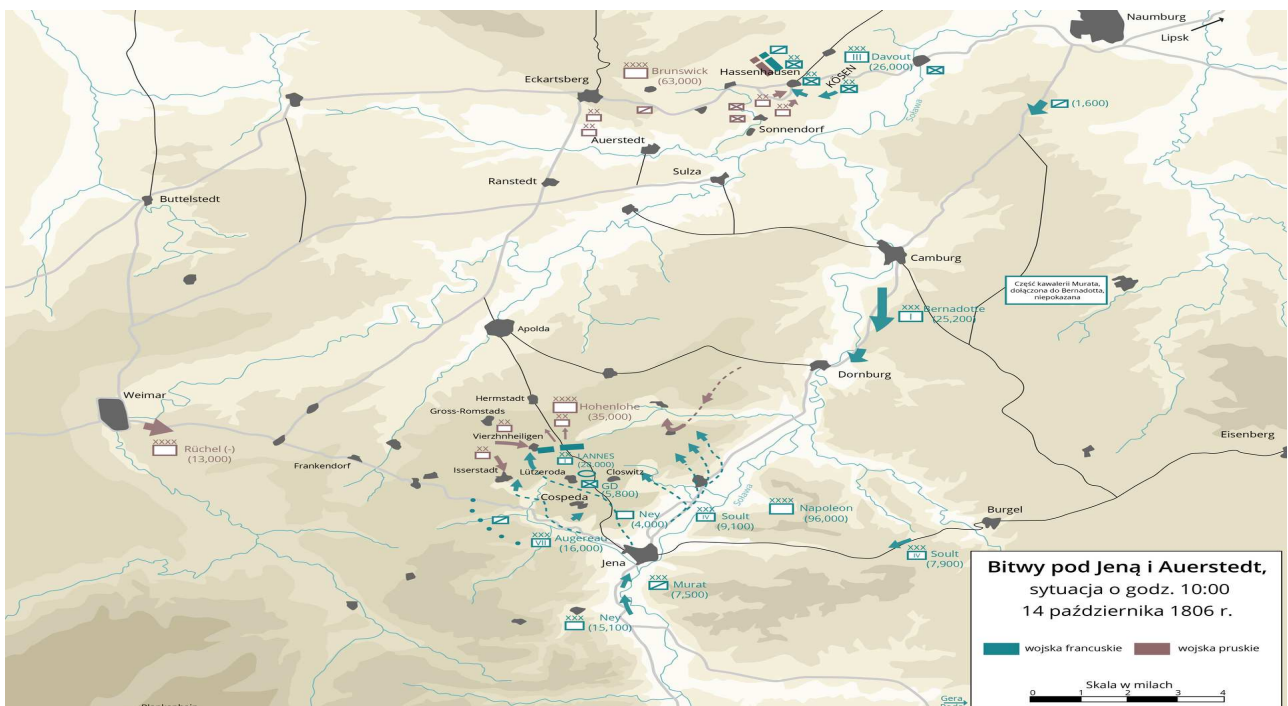
Napoleon I wysłał w kierunku Prus ok. 190 tys. żołnierzy. Zaatakował armię pruską pod Jeną 14 października 1806 r. (14 dni po wysłaniu przez Prusy ultimatum) i rozbił ją zupełnie. Tego samego dnia doszło także do bitwy pod Auerstedt. Korpus francuski pod dowództwem Davouta powstrzymał atak pruski i zmusił wroga do cofnięcia się na wschód. W obu bitwach Francuzi pobili przeciwników i praktycznie rozbili ich wojsko. W ciągu jednego dnia załamała się armia pruska i zachwiały się Prusy. [Luiza](#), żona Fryderyka Wilhelma III, pisała: „W ciągu jednego dnia los zburzył budowlę, nad której wzniesieniem wielcy ludzie pracowali przez dwa stulecia”*. Po tych klęskach w armii pruskiej pojawiła się panika, kolejne twierdze poddawały się dowódcom (marszałkom) wojsk napoleońskich. Armia francuska posuwała się w szybkim tempie na wschód.

*Jerzy Krasuski, *Historia Niemiec*, 2008, s. 167–168.

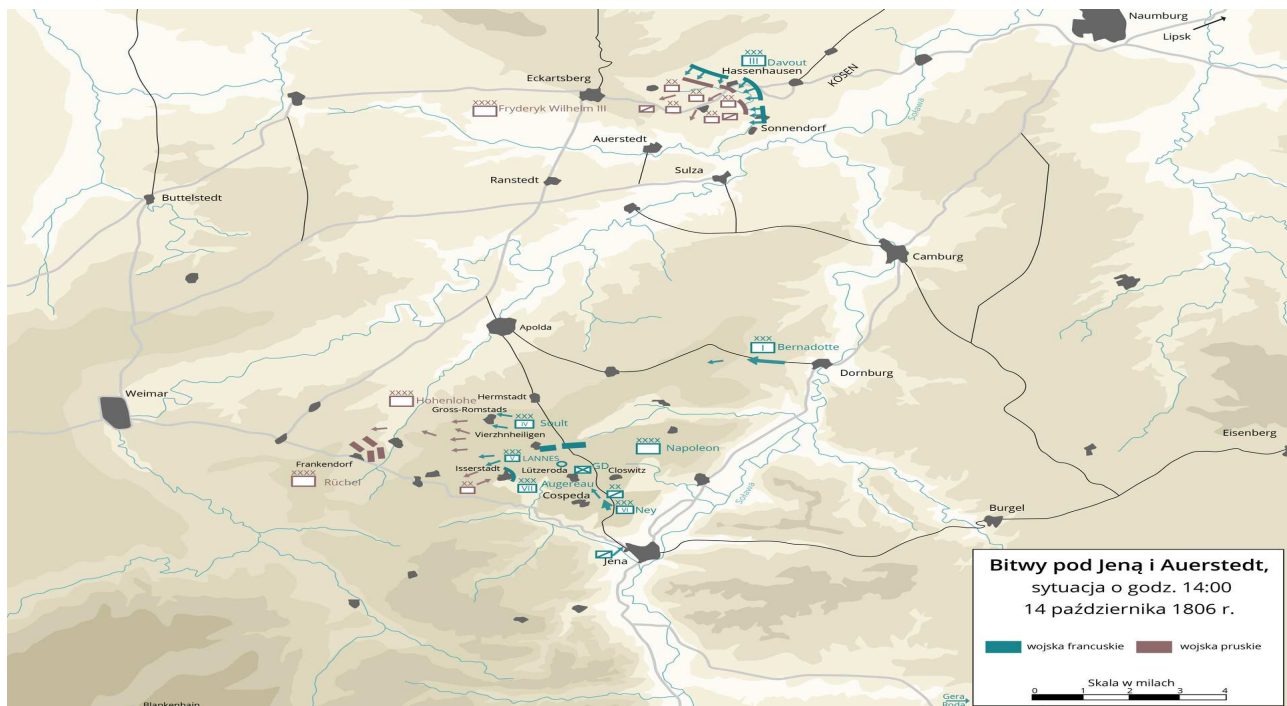
Schemat bitwy pod Jeną, sytuacja z 13 października 1806 r., północ. Czy pozycja wojsk napoleońskich była korzystniejsza? Odpowiedź uzasadnij.

Źródło: Contentplus sp. z o. o. na podstawie Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Schemat bitwy pod Jeną, sytuacja z 14 października 1806 r., godz. 10.00

Źródło: Contentplus.sp. z o.o. na podstawie Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Schemat bitwy pod Jeną, sytuacja z 14 października 1806 r., godz. 14.00

Źródło: Contentplus.sp. z o.o. na podstawie Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Gen. Antoine-Charles-Louis de Lasalle. Ur. w 1775 r. francuski generał. Brał udział w kampaniach włoskich (1796–1797 i 1800), wyprawie do Egiptu (1798–1799), wyprawie przeciwko Portugalii (1801). W 1804 r. został kawalerem Legii Honorowej. W 1805 otrzymał stopień generała brygady. W latach 1805–1806 wziął udział w rozbiciu III koalicji, a następnie w rozgromieniu Prus, odznaczył się zdobyciem twierdzy szczecińskiej. W kolejnym roku został mianowany generałem dywizji

Berlin przyjmował Napoleona I 27 października 1806 r. bardzo uroczyście. Los państwa pruskiego leżał od tego momentu już tylko w rękach Aleksandra I. Napoleon wiedział, że wojna się nie zakończy, dopóki Rosja nie zostanie pokonana. Zwycięstwo pod Jeną i Auerstedt nie pozwoliło mu też zapomnieć, że jego głównym wrogiem jest Wielka Brytania. Wiedząc, że nie może w tym czasie pokonać jej militarnie, postanowił osłabić jej gospodarkę i przez to zmusić ją do zawarcia pokoju. Wcześniejsze życzenie Napoleona o zamknięciu portów dla floty brytyjskiej stało się żądaniem. 21 listopada 1806 r. Napoleon podpisał dekret o **blokadzie** Wielkiej Brytanii na mocy którego na całym terytorium europejskim zależnym od Francji wszelkie stosunki z Wielką Brytanią zostały zakazane. Napoleon rozszerzył w roku 1807 blokadę również na statki neutralne przybywające do Wielkiej Brytanii. Blokada miała obowiązywać wszystkie porty od Bałtyku

(1806). W 1807 walczył w kampanii rosyjskiej, w 1808 został wysłany do Hiszpanii, a w 1809 r. wziął udział w wojnie z Austrią. Zginął w bitwie pod Wagram w roku 1809.

Dlaczego jeśli pisze się o walce z Prusami, wymienia się Szczecin? Wyjaśnij przyczynę służby wojskowej Polaków w regimencie pruskich. Co przyczyniło się do klęski Prus?

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

po Adriatyk. W tej sytuacji Wielka Brytania zwróciła się do Rosji, aby ta wznowiła wojnę z Napoleonem w zamian za pomoc finansową. Dla Rosji była to propozycja warta przemyślenia, ponieważ wojska francuskie posuwały się na wschód i obawiała się utraty zajętych przez nią dawnych ziem polskich, m.in. Litwy, Białorusi oraz Ukrainy. Rosji było także

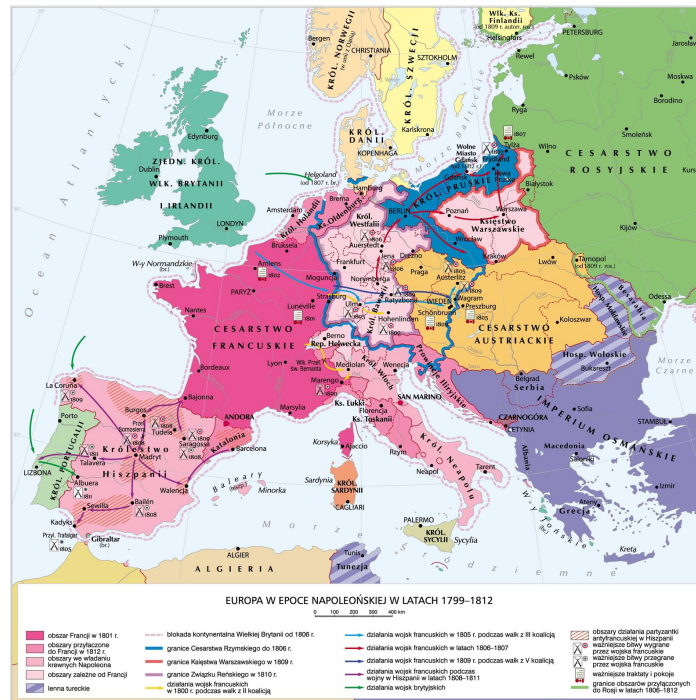
trudno dostosować się do blokady gospodarczej, ponieważ Wielka Brytania stanowiła duży rynek zbytu dla rosyjskich produktów rolnych. Napoleon był przekonany, że blokada będzie ciosem dla Wielkiej Brytanii, tak jak bitwy pod Jeną i Auerstedt dla Prus, co sprawi, że wojna szybko się zakończy. Na odsiecz pokonanym Prusom spieszyła jednak Rosja. Napoleona czekała więc kolejna kampania, tym razem na terytorium nieistniejącego od 12 lat państwa polskiego. Napoleon robił wszystko od początku wojny, aby ta skończyła się szybko. Pomóc w osiągnięciu celu miało utworzenie kolejny raz, jeszcze na początku wojny, legionów polskich, a tym samym zorganizowanie [dywersji](#) na tyłach wroga.

Ciekawostka

Zarówno w bitwie pod Jeną, jak i w bitwie pod Auerstedt brali udział Polacy – w mniejszej liczbie w armii francuskiej (znikoma liczba) i większej w armii pruskiej, szczególnie z [regimentów](#) mających okręgi werbunkowe na Górnym Śląsku, w Wielkopolsce, na Mazowszu czy Kujawach.

Kampania rosyjska

Podczas gdy Napoleon wkroczył do Wielkopolski (1806 r.), 140-tysieczna armia rosyjska pod dowództwem gen. Aleksandra Kamieńskiego zbliżała się od wschodu. Wojska rosyjskiego gen. Bennigsen weszły do Warszawy, ale natychmiast uderzone tu przez wojska francuskie, zostały zmuszone do opuszczenia miasta. Do pierwszej ważnej bitwy doszło pod Pułtuskim (26 grudnia 1806 r.). Bennigsen stał biernie w miejscu, przyjmując francuskie ciosy, pod koniec dnia dał rozkaz odwrotu. Do kolejnej bitwy doszło pod Gołyminem. Bitwy pod Pułtuskim i Gołyminem zakończyły kampanię zimową 1806 r., która była niezwykle ciężka dla armii francuskiej. Napoleon rozlokował swoje wojska na leżach zimowych. Zwiadowcy donieśli mu jednak o reorganizacji armii rosyjskiej i jej przygotowaniach do ofensywy. Stało się to bezpośrednią przyczyną kolejnych walk w fatalnych warunkach. W lutym 1807 r. doszło do bitwy pod Pruską Iławą. Była to jedna z najkrwawszych bitew epoki napoleońskiej. Zakończyła się brakiem rozstrzygnięcia i odwrotem wojsk rosyjsko-pruskich.

Mapa Europy Napoleonowskiej. Jakie wyprawy Napoleona są zaznaczone na mapie?

Źródło: Krystian Chariza i zespół, licencja: CC BY-SA 3.0.

Wiosną 1807 r. wznowiono działania wojenne. W czerwcu tego samego roku doszło do bitwy pod Frydlandem. Francuskie oddziały zdołały odnieść decydujące zwycięstwo nad armią rosyjską dowodzoną przez Bennigsen. Położyło to kres wojnie. Dwaj cesarze (francuski i rosyjski) spotkali się (25 czerwca 1807 r.) na tratwie na rzece Niemen w Tyłży. W dniu 7 lipca 1807 r. podpisany został traktat pokojowy francusko-rosyjski, a 9 lipca francusko-pruski.

Polacy i tym razem u boku Napoleona

Napoleon już na początku w 1806 r. postanowił utworzyć dwie legie polskie, które miały być otwarte na ochotników, także dezertersów i jeńców z armii pruskiej. Dowódcami byli Józef Zajączek (dowódca 1 Legii Północnej) i Jan Henryk Wołodkiewicz (dowódca 2 Legii Północnej). Planując dywersję na tyłach Prusaków, ściągnął do Berlina Jana Henryka Dąbrowskiego oraz Józefa Wybickiego, polecił im wydać odezwy do Polaków nawołujące do powstania. Dowódcą dywersji uczynił Dąbrowskiego, nakazując mu utworzenie w Poznaniu regularnych oddziałów polskich. W dniu 1 listopada 1806 r. blisko 150-tysięczna armia francuska przekroczyła granicę Wielkopolski, a 6 listopada do Poznania wjechali Dąbrowski i Wybicki.

Jan Gładysz, *Wjazd Jana Henryka Dąbrowskiego do Poznania*. Czy we wcześniejszych wojnach z koalicjami antyfrancuskimi brali udział Polacy? Jaki rodzaj wojsk reprezentuje gen. Dąbrowski? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do treści obrazu. Znajdź w historii XX w. wydarzenie analogiczne do wydarzeń związanych z wjazdem Jana Henryka Dąbrowskiego do Poznania.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Ich wjazd przerodził się w manifestację patriotyczną. Jeszcze tego samego dnia wydali oni odezwę do narodu. Polacy podeszli entuzjastycznie do poczynąń Francuzów wobec Prusaków. W Wielkopolsce wybuchło powstanie. Utworzono Komisje Wojewódzkie, które miały przejąć aparat administracyjny. W niektórych miejscowościach wypędzono władze pruskie. Polacy w zaborze pruskim wystawili łącznie ok. 40 tys. żołnierzy podzielonych, po reorganizacji, na trzy legie. Dowódcami zostali generałowie: Józef Poniatowski (Legia Warszawska), Jan Henryk Dąbrowski (Legia Poznańska), Józef Zajączek (tym razem jako dowódca Legii Kaliskiej). Oddziały formowano głównie w dużych ośrodkach miejskich (Poznań, Konin, Kalisz). Wojska systematycznie oczyszczały Wielkopolskę z wojsk pruskich oraz wzięły udział w [kampanii pomorskiej](#). Grupa pod dowództwem gen. Michała Sokolnickiego, wydzielona z Legii Poznańskiej zajęła Słupsk, zdobyła Tczew, a następnie wzięła udział w oblężeniu Gdańska, który skapitulował w maju 1807 r. Kampania zakończyła się po zdobyciu Królewca (15 czerwca 1807 r.). Kampanię zimową 1806/1807 mieszkańcy ziem polskich bardzo odczuli, a na zniszczonym wojną Mazowszu zapanował głód.

Obraz Jana Kossaka. Rozstrzygnij, czy na obrazie przedstawione zostały Legiony Polskie czy żołnierze armii francuskiej. Odpowiedź uzasadnij.

Źródło: dostępny w internecie: konflikty.pl, tylko do użytku edukacyjnego.

Słownik

blokada kontynentalna

podpisanie przez Napoleona I w 1806 r. dekretu berlińskiego, na mocy którego wprowadzono rygor ekonomiczny dla Wielkiej Brytanii, m.in. zakaz handlu z Francją

(z łac. *diversio* – przewrót) działania sabotażowe prowadzone na terytorium wroga, mające na celu dezorganizację jego działań

regiment

(z łac. *regimentum* – kierownictwo) w historii wojskowości: pułk piechoty lub jazdy

(franc. *tiralleur* – strzelec) rozproszony sztyk ustawienia wojska

ultimatum

(z łac. *ultimus* – ostatni, ostateczny) w stosunkach międzynarodowych: oświadczenie władz skierowane do władz innego państwa, zawierające groźbę użycia siły

IV koalicja

koalicja antyfrancuska istniejąca w latach 1806-1807; uczestniczyły w niej: Zjednoczone Królestwo, Imperium Rosyjskie i Prusy

Słowa kluczowe

kampania pruska Napoleona, kampania rosyjska Napoleona, epoka napoleońska, bitwa pod Jena, bitwa pod Auerstedt, legie polskie, bitwa pod Pruską Hławą, bitwa pod Frydlandem, pokój w Tylży

Bibliografia

A. Manfred, *Napoleon Bonaparte*, tłum. A. Szymański, Warszawa 1980.

A. Zahorski, *Napoleon*, Warszawa 1982.

J. Krasuski, *Historia Niemiec*, Wrocław 2008.

A. Nieuważny, *My z Napoleonem*, Wrocław 1999.

M. Żywczyński, *Historia Powszechna 1789-1870*, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006.

Mapa interaktywna

Polecenie 1

Zapoznaj się z treścią mapy interaktywnej. Przeanalizuj trasę, jaką przeszły wojska francuskie, oraz zasięg wpływów Napoleona I po zakończeniu wojny z IV koalicją. Jakie były dalekosiężne skutki zakończonej wojny Napoleona I z IV koalicją antyfrancuską?

Twoja odpowiedź

Źródło: Contentplus.pl, licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

Na podstawie mapy i wiedzy własnej wymień czynniki, które zadecydowały o zwycięstwie Napoleona I nad IV koalicją.

Twoja odpowiedź

Animacja + sprawdź się

Polecenie 1

Zapoznaj się z poniższą animacją, a następnie wykonaj kolejne polecenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DIGoxA6sr>

Film nawiązujący do treści materiału - opisuje bitwę pod Jeną.

Polecenie 2

Wymień błędy armii pruskiej, które doprowadziły do jej przegranej.

Polecenie 3

Opisz przebieg bitew pod Jeną i Auerstedt, dzieląc je na wyraźne etapy.

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż właściwe dokończenie zdania.

Na dowódcę dywersji na tyłach Prusaków Napoleon wskazał...

☐ Jana Henryka Dąbrowskiego.

☐ Jana Henryka Wołodkowicza.

☐ Józefa Wybickiego.

☐ Józefa Zajączka.

Ćwiczenie 2

Uzupełnij rubryki tabeli, przeciągając odpowiednie pojęcie.

Opis	Pojęcie
rozproszony liniowy szyk bojowy piechoty	
zadaniem tego rodzaju wojsk było uderzenie i przełamanie linii przeciwnika	
zakaz kontaktów politycznych i handlowych	

blokada [kontynentalna]

tyraliera

kawaleria ciężka

Ćwiczenie 3

Wskaż właściwe dokończenie zdania.

Na mocy pokoju w Tylży...

- ☐ Wolne Miasto Gdańsk znalazło się pod protektorem Rosji.
- ☐ Prusy zrzekły się ziem zajętych w czasie pierwszego i części z trzeciego rozbioru Polski.
- ☐ zlikwidowane zostało Wolne Miasto Gdańsk.
- ☐ Rosja uznała utworzenie Księstwa Warszawskiego.

Ćwiczenie 4

Dopasuj opisy do wydarzeń.

jedna z dwóch bitew stoczonych tego samego dnia przez Napoleona I z wojskami IV koalicji

bitwa pod Frydlandem

decydująca bitwa stoczona przez Napoleona I w wojnie z IV koalicją

bitwa pod Jeną

dekret wprowadzający blokadę gospodarczą

traktat pokojowy w Tylży

dokument potwierdzający utworzenie Księstwa Warszawskiego

Wielka Brytania

Ćwiczenie 5

Zaznacz, które z podanych stwierdzeń jest prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Napoleon I przesłał ultimatum Fryderykowi Wilhelmowi III.	☐	☐
Armia rosyjska wypchnęła z Warszawy armię Napoleona I.	☐	☐
Polacy zapoczątkowali swój udział w wojnie między Francją a IV koalicją od momentu wejścia Napoleona do Wielkopolski.	☐	☐

Zapoznaj się z podanymi źródłami i wykonaj polecenia.

Źródło A

Fragment wywiadu z Patrycjuszem Malickim, historykiem i autorem książek o tematyce napoleońskiej

Napoleon przez dzień 14 października był przekonany (albo sprawiał takie wrażenie), że toczy bitwę z główną armią pruską, którą dowodzi ks. brunszwicki i sam król Fryderyk Wilhelm III. Nawet po zwycięstwie pod Jeną nie dawał wiary zeznaniom wziętych do niewoli jeńców, iż armia główna wycofała się w kierunku północno-wschodnim, a przeciw niemu walczył tylko korpusy ks. Hohenlohego i Rüchela.

Cytat za: Artykuł *O bitwach pod Jeną i Auerstädt...* – wywiad z Patrycjuszem Malickim, historykiem i autorem książek o tematyce napoleońskiej, 2017, veritasdehistoria.wordpress.com.

Źródło B

8 lutego 1807 r. [...] stoczono jedną z najkrwawszych bitew w dziejach świata. Na polu bitwy poległo i zostało rannych 27 tys. Rosjan, 3 tys. Prusaków i 20 tys. Francuzów.

Cytat za: Artykuł *Cesarz w szoku*, S. Leśniewski, *Polityka*, nr 6/2007.

Źródło C

Fragment opracowania historycznego

[...] stoczona 14 czerwca 1807 roku niedaleko [...] około 43 km na południowy wschód od Królewca, prawie na granicy z Rosją. Była to jedna z najważniejszych bitew wojen napoleońskich [...]. Bitwa ta była toczona pomiędzy siłami Imperium Francji a Imperium Rosji. Po prawie

23 godzinach walki, francuskie oddziały dowodzone przez Napoleona, zdołały odnieść decydujące zwycięstwo nad armią rosyjską dowodzoną przez generała Bennigsena.

Cytat za: Artykuł *Bitwa pod Frydlandem*, szkolnictwo.pl.

Źródło D

Fragment wywiadu z Patrycjuszem Malickim, historykiem i autorem książek o tematyce napoleońskiej

Davout, którego zadanie [...] polegało na wyjściu na tyły armii pruskiej, [...] musiał stawić czoła niemal dwukrotnie liczniejszej od jego korpusu pruskiej armii głównej, która próbowała wymknąć się z pułapki Napoleona. Dla cesarza bitwa [...] była więc całkowitym zaskoczeniem – nie przewidział takiego obrotu spraw – i tym samym naraził marsz Davouta na walkę ze znacznie przeważającym przeciwnikiem.

Cytat za: Artykuł *O bitwach pod Jeną i Auerstädt...* – wywiad z Patrycjuszem Malickim, historykiem i autorem książek o tematyce napoleońskiej, 2017, veritasdehistoria.wordpress.com .

Dokończ zdanie – uzupełnij lukę.

Bitwa pod Jeną została opisana w tekście oznaczonym literą .

Wymień inne bitwy, o których mowa w tekstach źródłowych.

Zapoznaj się z podanymi źródłami i wykonaj polecenia.

Źródło A

“ *Historia. Od odkryć geograficznych do I wojny światowej. Ćwiczenia ze źródłami* ”

Legiony z wojsk austriackich w niewolę zabranych w różnych bitwach [...] składały się, w mniejszej ich daleko liczbie ze zbiegów. Jeńcy ci po kilka lat we Francji zamieszkiwali [...], namawiani przez oficerów polskich wysłanych do zbierania nowo zaciężnych, chociaż przymuszani nie byli [...], chętnie przyjmowali służbę, robiąc ofiarę z pomyślnego dla nich we Francji pobytu.

Źródło: [w:] Tadeusz Mosiek, *Historia. Od odkryć geograficznych do I wojny światowej. Ćwiczenia ze źródłami*, Poznań 2004/98.

Źródło B

“ *Wybór źródeł. Historia. Czasy nowożytnie do 1815 roku* ”

Polacy!

Napoleon Wielki [...] wchodzi w trzykroć sto tysięcy wojska do Polski [...], starajmy się być godnymi jego wspaniałości.

[...]

Polacy! Od Was więc zawisło istnieć i mieć ojczyznę [...].

Źródło: *Wybór źródeł. Historia. Czasy nowożytne do 1815 roku*, oprac. W. Łazuga, s. 88.

Rozstrzygnij, czy oba teksty odnoszą się do tego samego wydarzenia.

Tak

☐

Nie

☐

Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do treści źródeł oraz własnej wiedzy.

Ćwiczenie 8

Uzasadnij, że wojna Napoleona I z IV koalicją antyfrancuską miała wpływ na sprawę polską.

Tvoja odpowiedź

Dla nauczyciela

Autor: Stanisław Mrozowicz

Przedmiot: historia

Temat: Walki z Prusami i Rosją (IV koalicja antyfrancuska)

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XXIX. Epoka napoleońska. Uczeń:

1) charakteryzuje walkę Francji o dominację w Europie;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

XXIX. Epoka napoleońska. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

1) wyodrębnia etapy ekspansji Francji i omawia proces tworzenia kolejnych antynapoleońskich koalicji;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wymienia okoliczności utworzenia IV koalicji antyfrancuskiej;
- opisuje rezultaty wojny Napoleona z IV koalicją antyfrancuską;
- analizuje historię udziału Polaków w wojnie Napoleona I z IV koalicją antyfrancuską.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm,
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy zajęć:

- praca indywidualna,
- praca w parach,
- praca w grupach,
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu,
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale,
- telefony z dostępem do internetu,
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją:

1. Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Walki z Prusami i Rosją (IV koalicja antyfrancuska)”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” i multimedium w sekcji „Animacja + Sprawdź się” tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i wykonywać polecenia.
2. Nauczyciel poleca uczniom przygotowanie prezentacji na podstawie informacji zawartych w sekcji „Przeczytaj” oraz animacji dotyczącej bitew pod Jeną i Auerstedt.

Faza wstępna:

1. Nauczyciel wyświetla temat i cele zajęć. Krótco omawia planowany przebieg lekcji.
2. Raport z przygotowań. Nauczyciel za pomocą dostępnego w panelu użytkownika raportu sprawdza przygotowanie uczniów do lekcji, m.in. kto zapoznał się z udostępnionym e-materiałem. Prowadzący zadaje uczniom pytanie o umiejscowienie tematu lekcji w czasie. Pyta: W jakim okresie się znajdujemy? Co ważnego działo się wcześniej? Uczniowie powinni wskazać m.in. na dojście Napoleona Bonapartego do władzy i trzy wcześniejsze koalicje antyfrancuskie zawiązane przez państwa europejskie.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel przypomina o prezentacjach przygotowanych przez uczniów przed lekcją. Poleca wybranej osobie (lub ochotnikowi) zaprezentowanie swojej pracy przed resztą

klasy. Po prezentacji uczniowie krótko dyskutują o prezentacji, dodają informacje, które ich zdaniem warto uwzględnić. Prowadzący może korygować odpowiedzi i uzupełniać informacje.

2. Praca z multimedium („Mapa interaktywna”). Uczniowie pracują w parach. Analizują treść polecenia nr 2: „Zapoznaj się z treścią mapy interaktywnej. Przeanalizuj trasę, jaką przeszły wojska francuskie, oraz zasięg wpływów Napoleona I po zakończeniu wojny z IV koalicją. Jakie były dalekosiężne skutki zakończonej wojny Napoleona I z IV koalicją antyfrancuską?”, dyskutują, a następnie zapisują wnioski. Wybrane grupy omawiają swoje rozwiązanie i spostrzeżenia na forum klasy.
3. W podobny sposób uczniowie w parach opracowują polecenie nr 2, wymieniając czynniki, które zadecydowały o zwycięstwie Napoleona I nad IV koalicją.
4. Utrwalanie wiedzy i umiejętności. Nauczyciel poleca, aby uczniowie odliczyli do sześciu i dzieli uczniów na grupy. Każda z grup wykonuje po dwa wskazane przez prowadzącego ćwiczenia z sekcji „Animacja + Sprawdź się” (grupy 1 i 4 – ćwiczenia 1 i 4; grupy 2 i 5 – ćwiczenia 2 i 5; grupy 3 i 6 – ćwiczenia 3 i 6). Wspólnie weryfikują odpowiedzi, nauczyciel udziela uczniom informacji zwrotnej.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. W kontekście ich realizacji następuje omówienie ewentualnych problemów z rozwiązaniem poleceń dołączonych do mapy interaktywnej oraz ćwiczeń z sekcji „Animacja + Sprawdź się”.
2. Prowadzący omawia przebieg zajęć i ocenia pracę uczniów, wskazując jej mocne i słabe strony. Ocenia również przedstawioną na początku lekcji uczniowską prezentację.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćwiczenia 7 i 8 z sekcji „Animacja + Sprawdź się”.
2. (Dla uczniów chętnych) Wróć do animacji dotyczącej bitew pod Jeną i Auerstedt i wykonaj dołączone do niej polecenia.

Materiały pomocnicze:

Manfred A, *Napoleon Bonaparte*, tłum. A. Szymański, Warszawa 1980.

Zahorski A., *Napoleon*, Warszawa 1982.

Krasuski J., *Historia Niemiec*, Wrocław 2008

Nieuważny A., *My z Napoleonem*, Wrocław 1999.

Wskazówki metodyczne:

Uczniowie mogą zapoznać się przed lekcją z sekcją „Mapa interaktywna”, aby przygotować się do późniejszej pracy.